

בומרנג משפטי

לאחרונה התכנסה הוועדה לבחירת שופטים, לאחר שבמשך חודשים ארוכים שבתה מפעולה. בפתח הישיבה הכריזה נשיאת בית המשפט העליון, מרים נאור, כי "אימינוי שופטים בחודשים האחרונים גרם לאוברן אלפי ימי שיפוט". הייתה זו טרוניה נכונה, חבל רק שלא נלווה לה הסבר מי אחראי לכך. אפשר להבין זאת, שכן האחריות רוכצת קודם כל על בית המשפט העליון, כאשר גם היועץ המשפטי לממשלה תורם את חלקו לשיבושים בניהול המדינה.

סעיף 30(ב) לחוק יסוד: הממשלה קובע כי "עם בחירת כנסת חדשה או התפטרות הממשלה תמשיך הממשלה היציאה במי-לוי תפקידיה עד שתיכונן הממשלה החדשה". היגיון זה חל, מכוח קל וחומר, על גופים דוגמת הוועדה לבחירת שופטים, שאינם בגדר הממשלה, אף אם יש לחלק מחבריהם קשר אליה. יתרה מזאת, סעיף 6 לחוק בתי המשפט קובע כי חברי כנסת שנבחרו לוועדה ממשיכים לכהן בה גם לאחר שנבחרה כנסת חדשה כל עוד לא נבחרו חברי כנסת חדשים במקומם. הכוונה הברורה היא שהוועדה תפעל ברציפות ושפעולתה לא תשובש עקב הליכי בחירות. דוגמה בולטת למינוי בתקופה של טרום הקמת ממשלה חדשה היה מינויה של דורית בייניש לבית המשפט העליון מיד בתום השבעה לרצח רבין, כאשר הממשלה המכהנת הייתה עדיין מה שמכונה "ממשלת מעבר".

כעבור כמה שנים פרצה מחלוקת בין העליון לשרת המשפטים ציפי לבני בעניין מינויה של רות גביון. הבחירות עמדו בשער ובית המשפט העליון, בהיותו במצב של ניגוד עניינים, הנפיק פסק דין הכולל אמרות אגב בדבר הצורך בזהירות במינויים בתקופת בחירות. אמרות אלה הפכו למעין חקיקה שיפוטית עוקפת חוק יסוד, וזכו להעצמה על ידי היועץ המשפטי שדאג להרחיב את המשתמע מההיגיון הנכללים באמרות אגב של שופטי העליון, גם כשאינם עולים בקנה אחד עם החקיקה של הכנסת.

גלישתו של בית המשפט העליון לעניינים לא לו וניסיונו להשתתף בניהול המדינה פגעו לא רק ביכולת המשילות ובתפקודן של הרשויות האחרות, אלא גם ביכולת התפקוד שלו עצמו

יש אמנם בין שופטי העליון שעמדו על הנזק שנגרם. בט"קס הפרידה לנשיא גרוניס ציין השופט כדמוס אליעזר ריבלין, תוך שהוא מפנה למצב המשפטי בארה"ב, כי "כללי התבונה והזהירות שפותחו על ידי בתי המשפט עצמם מציבים כתנאי סף את זכות העמידה ואת הכלל שמונע שפיטה בשאלות של מדיניות". ריבלין אף הוסיף: "ראוי לשקול מחדש את ההנחה המוטעית כי בהגמשת תנאי הסף ובהרחבת מתחמי השפיטות מתעצם כוחו של בית המשפט. נהפוך הוא: מנגנוני הסף, מנגנוני הסינון, הם כלים שהועמדו לרשות בתי המשפט כדי להגן עליהם מפני מעורבות בעניינים מעוררי מחלוקת קשה, מפני מעורבות בעניינים שיוחרו לרשויות השלטון האחרות".

במילים אחרות: בגלישתו של בית המשפט העליון לעניינים לא לו ובניסיונו להשתתף בניהול המדינה הוא פגע לא רק ביכולת המשילות ובתפקודן של הרשויות האחרות, אלא גם ביכולת התפקוד שלו עצמו. כך אירע שהשיבוש שגרמו בית המשפט העליון והיועץ המשפטי לתפקוד המדינה בתקופת בחירות פגע גם במערכת בתי המשפט.

כל שניתן לקוות הוא שבעתיד יאמץ בית המשפט העליון את העמדה הנכונה שהשמיע השופט ריבלין, ויסיק את המסקנה המתבקשת שלפיה ויתור על כוחות וסמכויות מיותרים יש פר את תפקודו ויוסיף לו עוצמה ויכולת לפעול בנושאים שהם בתחומם ובסמכותם. הדבר ניתן להיעשות ללא קושי. כל שנדרש הוא אומץ אינטלקטואלי במקום טרוניה על המצב העגום שנקלענו אליו. ■

כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ

אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשרד בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) - ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר - חלק כלשהו של העיתון (לרבות טקסט, איורים, צילומים, תמונות, מפות, גרפיקה) הן בגרסה טקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור, ידיעות אחרונות בע"מ